

ALOIS JIRÁSEK ČESKÝ ROMANOPISEK A AUTOR TRILOGIE "BRATRSTVO"

Kdyby předložena byla nám otázka, co byla mocnou silou, která probuzenské hnutí českého národa učinila tak obdivuhodným úspěchem, bez rozpaků odpověděli bychom následovně: Bylo to oživení vzpomínek na skvělou činnost národa českého v minulosti, které probouzelo národní nadšení, byly to naše slavné dějiny, které vyzvaly novou hrdost národní a které povznesly k ní národa českého. U pomníku na slavné činy našich předků byly mocnou pružinou, která vykonala onen zázrak, ona probuzení národa našeho po dlouhém spánku v době, kdy u příležitosti české vlastenecké vzhlávy se již naděje, že bude možno opět národ náš povznést k bývalé jeho důležitosti v rodině národů. Národ náš probuzen byl slavnými dějinami, které vyzvaly hrdost národní, probudily sebevědomí, vynu ve vlastní sílu, vlasteneckou vělost a odhodlání k překonávání všech možných překážek, jež tomuto slavnému našemu probuzenskému hnutí v cestu se stavěly.

Krásné a slavné dějiny má náš rod český. Jsou pestře, různě, ale krásné. Jak málo je ve světě národů, které pochlubiti mohou se takovými dějinami. Jak málo je národů, které s takovou přehlednou nobou probírají se stránkami svých dějin. Předkové naši před staletími zápasili za svobodu, které dnes lidstvo jsou svatými, před staletími zvedli za ně mocný zápas a vedli jej až do svého vyhlášení. Byli to Čechové, kteří chlopili se mocí na obranu svobody všeobecné v době, kdy ostatní svět točil se v nemístném strachu před všemocnými autokraty. Byl to český král, Jirí z Poděbrad bláhle památ, král z české krve, který vyvolal myšlenku o všeobecném míru, lidu, který do dnešního dne je nám všech nepřítelů líb. Před jejich si lepší život lidstva. Byli to lepší bratři, tento nejdůležitější svět na poli náboženského života všech národů, kteří pronikli myšlenkou o sbřatření lidstva a kteří zásady lidskosti uvedli v náboženství svoje učení.

Jak neměli bychom měli hrdění na svoji slavnou historii, když to líčí skvělých a slavných lidí, kteří příklady předcházeli a usaze zlepšili tento starý svět! Jsou ale psána jsou krví, ale jsou mladá, kováři musí nás bolet, neboť máta v historii má, která naplňuje jenom radost mohou přinést do našich srdcí. Kř div, že z těchto slavných dějin našich předků jsme vyhradili nacházeli k práci nové, že čerpali jsme z nich důvěru v lepší budoucnost našeho národa. Naše dějiny byly onou divotvornou studánkou, z které pili jsme onu sílu, jež vytvořila zázrak v národě našem na počátku minulého století.

A byla to česká historická povídka a román, které snahy našich národních buditelů podporovaly. Naše dějiny jsou bohatou studnicí, z které spisovatelé mohou čerpat nepetržlivě a tak vědomě poskytnout látku, ze které se spisovatelé i národů jiných, kteří naš historické děje zpracovávali ve formu románů a povídek. Z našich spisovatelů byl to Jan z Hvězd, vlastenecký český kněz, který svými historickými pracemi "Ji. rohněv z Hrádku" a "Mastičkář" založil český dějepisný román. Josef Kajetán Tyl pokračoval v jeho šlépějích a krásné jeho práce, "Poslední Čech", "Doktor Kutnohorský" a "Rozina Ruthartova" vedle četných jiných zachovaly jméno tohoto potulného českého herce a průkopníka české dramatické umění ve věčné paměti. Protop Chocholoušek napsal celou řadu pěkných českých románů a mezi jinými postavil českého historického románu přední místo zaujal Josef Svátek, V. Vlček, Václav Beneš Třebízský, Alois Jirásek, Zikmund Winter a četní jiní.

Zvláště Václav Beneš Třebízský, vlastenecký český kněz, svým pracemi probuzoval touhu po poznání slavných českých dějin. Jeho práce "Trnová koruna", "Bludné duše" a "Královna Dagmar", jakož i krásné historické povídky, náležejí k perlamům české literatury. Ale ze všech historických

epických spisovatelů našich největší oblibu dosáhl Alois Jirásek, jehož krásnou trilogii "Bratrstvo" považujeme otiskovati v našem deníku. Jirásek věděl nového ducha do českého historického románu, razil mu nové dráhy, dával mu barvy živnější a také i dějinně věrnější, než jeho předchůdci. Pevlivá příprava k tomuto poslání, studium bývalých dob a dokladné ověření předmetů učinily z jeho prací díla tak krásná, životná a historicky věrná.

Jirásek neodhodlal se k napsání žádné své práce dříve, dokud k ní nevykonal důkladná studia. Byl prvním, kdo v krásné románové formě seznámil nás s historií bratrských rot českých, pozoruhodných to vojenských organizací, které v eizích službách, na různých evropských bojištích, křily slávu českého umění válečného. V Polsku, v krajinách baťtických, v Německu, v Uhrách a jinde bojovaly tyto české rotty bratříků, kterým válka byla řemeslem a kteří v umění válečném byli mistry. Jejich rotmistři a podotatři byli znamenitými vůdci a mnozí z nich vysočení byli v umění válečném samotným Žižkou anebo jeho hejtmany. Mnozí z nich bojovali pod prapory husitskými a když v českých nastal klid, nedovolení od boží meče a spřátelili se s polkojným životem. Shromáždili se v rotty a nechal se najímají za žold. Bojovali pro ty, kteří jim platili a tak celou řadu slavných českých rotmistřů vidíme bojující v řadách vojsk německých řáduvalých rytířů, ve vojsku polských králů, proti Němcům, Polákům, Uhrům a Turčům křivozrakým, vůdci

Podobizna Jiráskova z poslední doby.

kte bylo třeba poctivého českého boje. Tyto české vojenské rotty jiného než poctivého boje nepodílely a odsuzovaly jsi a nepoužívaly způsoby boje, ku kterým často jejich nepřítelé se uchýlovali.

Přímými Husiti a jejich vychovaní, nežli nímž nalézali se sloučeni. Poláci i Rudoši, uvoriti mocné válečné bratrstvo, které v době své nejvyšší slávy náleželo k nejlepšímu vojenskému organizacím té doby. Bratrstvo hlavně významem se v bojích v Uhrách pod vedením Jana Jiskry z Brandýsa, který horčejší úterkou zemřel, se uchovávali pro polského krále Ladislava Pohrobka, Bratrské rotty pod vedením Jiskry, Petra Akamůta z Lidčovic, Jana Talafusa z Ostrova a jiných praduých českých rotmistřů znamenaly pro Uhry velmi tvrdý orádek. Několikrát připravily jim porážku, přes to, že náležaly se v mnohých, několikrát jim ukázaly, že s českými válečníky není zerta. Mocné hrady zbudovali bratři v uherské horní zemi v dolině Váhu pod skalnatými stěny tatranskými, při Hernadu a Bodrogu, pod Karpatami. Mnoh jejich sáhala až do polské země a i při Dunaji měli pevné hrady. V místech, kde nedávno zápasila vojska ruská s rakouskými, kdysi operovaly české válečné rotty a dovedly se slavně obhájit proti nájedlům nepřítel.

Trilogie "Bratrstvo" náleží bez odporu k nejlepšímu pracím Jiráskovým. Čtete bedlivě tuto práci a zamyslíte si ji. Budete se zájmem čísti díl první, nazvaný "Litva a Lučene", kde Jirásek líčí krásně, jak jen on sám dovede, nej-slavnější dobu českého válečného bratrstva. Zamyslíte si významné postavy této historické práce. Janko Kozler, Poberu z Lomu ne vím kam dumě, Trilkráteleho, Talafusa a všechny ostatní. Se zá-

Podobizna Jiráskova z roku 1885.

jmím sledovatí budete vývoj národní historie Talafusovy Jiskry z Brandýsa, svobodě i herky, zradky, jak dočtete se o ní v dalším díle, nazvaném "Márc" a v díle konečném, nazvaném "Zobraci", kde zároveň vyhlášen je konec slavného bratrstva.

Jirásek k románům tomuto vykonal pečlivé studia. Odhrabal se na Slovensko a putoval po úpatích Hasiťů. Hledal památky po dějích, navštívil zřezané hrady, kde kdysi vládly rotty bratříků; putoval po vesetech, kudy rotty jeně táhly, navštívil města, která byla kdysi bratříkům poplatná a seznámil se dokonalé s mládeží jeze, bojovaliho románů. Mnoho nalezl stop po těchto bratříčích, ba i v některých klášterech českých knihy listné je v Čechách, ale v Prusku a Uhrách. Vzpomínal v té době na chvíli, kdy Čechové tu vládli, kdy Slováci bez obav mohli tu hovotit svým jazykem. Mnoho se změnilo od těch dob. Dnes Maňari vsude vládnou tu rukou železnou a všeho slova ské potlačují. V letech 1430-1440 se Uhrové tu trátili před českými válečníky a nemohome je zvládnouti mečí válečnou, sládkou a pí a tím vyjedhávali, aby uzavřeli mír. Čtete o těchto dobách v "Bratrstvu," čtete bedlivě!

Alois Jirásek narodil se dne 28. srpna, 1851, v Hranově a Námědsku. Jeho otec byl vysokým křesťanem, ale prozokoval v tomto národním mosteckém pekarství. Jeho odchod třed se první nepopulární srazu, ale v venkovana třelí mládež Jiráskových zájmech, strážil hned ve svém mládí měl slabou přiběžnost pozoroval významné povahy lidí, jeho zájmy a vztahy k práci. Někdy jejich vzpomínky a staré činy a posluhával je velmi pozorně. Také momeč na něho působil jeho krásný rodný kraj podhorský, bohatý na pověstí a historické památky. Gymnasium nímž navštěvoval v Brno a v něm vyšel školy odhrabal se do Králové Hradce. Zde počal si váleční literatury polské a ruské. Zvláště oblibil si Mickiewicz a čtěl ho velmi pečlivě a do Vídně, do do-

branných spisovatelů českých a zvláště si vzal Petenu, Čelakovského, Němcova a Pavla. Později odjel se na universitu v Praze, kde vystupl si obor historický ku kterému hod-lal od mládí. První svoji historickou povídku "Hvězdy" otiskl ve Světovnu v roce 1871. V následujících roce vydal román v Opatově známé knihovny národního učení a slo "V domě" a "Vítavka". Zvláště oblibil se v románu českých dějích a v románu "První a letěl rok v roce 1873 vydal velmi pěkné "Králové". Jeho již zpráva, že česká historie před a u nás byla a je nám již přehledně přehled. V roce 1874 stal se zapřetením na gymnasiu v Litomyšli, kde pobýval až do roku 1888, močé došel do Prahy na gymnasiu v Žitně ulici, kde působil až doposud a má již k nepříjemnějšímu profesornu tohoto ústavu.

Když v roce 1876 vydal jeho první práce "Na dvoře věnování", zavážející nás do. Na evropského zřezání, známého také z práce "Náboženství" jeho jiné na dohled zrak. Následovala "Králové a historie" a v roce 1877 pěkné historické romány ze staré Litvy je a rozplně na to politiku česká domy "Králové" a v roce 1878 pěkné práce "Na staré jeze" a v roce 1881. "Na dvoře věnování" a "Hvězdy" obrázkově líčí dobu, kde na zmloudu národních slávek Koranské a kdy jeho bratrstvo se shromáždilo v nejpočetnější společnosti, která se shromáždila ku všem velkým dějím. Druhé povídky jeho, podají do doby, kdy Litva byla již prve do ruské ruky, "Na dvoře věnování" a "Hvězdy" se napsal, že v tomto románu rozvíjel se na čtyři díly: "Hvězdy", "Novina", "Ostrov" a "Zemědělský". Z nových práce Jiráskových je "Bratrstvo" a "Tomáš".

Jirásek napsal mnoho spisů i pro mládež, z nichž jasnově dlužno jmenovati krásným slohem psané "Staré pověsti české," jež dosti velkým rozšíření. Jeho historická dramata rovněž došla značného úspěchu. Jmenovati z nich dlužno hlavně "Emigranta" a "Jana Žižku." Z jiných drammat velkého úspěchu došla hlavně "Vojnarika".

Všechny Jiráskovy práce jsou prosté, ale mají bohatý podklad historický. Jirásek nevyhledává umělých efektů. Ale všechna je ho díla jsou řízná a vědomě a proto tak příjemná se čtou. Pěkně líčí srdce Jiráskovo je ve všech znáti. Spisovatel má pochopení pro utrpení lidské a dovede je sdílet se čtenářem. Čtete Jiráskovy práce hojně a bedlivě! Naučte se jimi znáti lépe minulost národa našeho a více pak milovatí budete národ svůj, který taklik trpkých a krutých přestál již zkoušek.

Alois Jirásek ve své pracovně v Praze.

by panovníckého kongresu v roce 1814. Kongres tento pobítl 35 milionů zlatých, ale valného výsledku neměl. Vyšší tohoto světa sešli se tu k radovánkám, tančili a hodovali. Základními postavami tohoto románu jsou dva umělci, český hudebník a francouzský umělec, jichž osudy jsou tu pěkně líčeny.

V následujících letech vydal Jirásek několik sbírek pěkných svých povídek. V roce 1878 vydal "Povídky z hor," v nichž líčí život venkovský, v roce 1879 "Z bouřlivých dob," v roce 1882 "Ze zlatého věku," v roce 1885 "Somedě" a jiné. V roce 1885 vydal pěknou povídku "V eizích službách" a v níž líčí se omady válečné výpravy české, která v roce 1503 pod vedením Mikuláše z Uherstva vydala se na pomoc land šlufskému falkraběti Ruprechtovi proti vůdovi mnichovskému a císaři.

V roce 1884 vyšel dobře známý román "Prohláveni", v němž způsobem překrásným líčí se zápasy chodského lidu za práva, zaručená jim českými králi, které porušil Janžiger, nový pán chodského kraje. Tento román náleží k nejchvilnějšímu v české literatuře. O sudech panu Jana Talafusa z Ostrova, známého vůdce bratříků, dočtete se v románu "Hejtmanova sláva." Talafus po svých slavných dobrodružstvích v Uhrách vrátil se do Čech, ale dožil se velkého zklamání. Byl vyhoštěn na vlastní své tvrzi a div žebratí a umrel. Ale slavně skončil, jak slavně žil.

Z větších prací Jiráskových čtenář nisto zaujmou trilogie "Mlýnské prapory," sestávající z tří dílů "Hvězdy," "Syn omluvený" a "Do tří hlásů." Zde Jirásek zpracoval krásné dobu panování Václava Čtvrtého a arcibiskupa Jana z Jenštejna; líčí tu život na jeho dvorě, rozpory občanských a zemských vrstev, vystupování Husova a Žižkova, spory na universitě, protivy náboženské a spory studentstva až do udělení tří hlásů českému studentstvu dekretem krutoborským v roce 1409. Třetím třicet let nepřehledných událostí, předcházejících válkou husitským, vyliceno je tu pevně a věrně. O Žižkově, slavném vůdce husitských vojsk, pojednává román "Proti všem."

Svoje založenou a obsáhlou práci je román "P. L. Věk," jenž je až doposud největším dílem Jiráskovým. V tomto románu zabývá se spisovatel do doby našeho narození probuzení a vypisuje rozvoj českého umění dramatického, hudebního, literatury a pod. Řada pravech národních buditelů je tu věrně zachycena a čtenář seznámí se s jejich mečejmi, životním strastmi a radostmi. Vedle nich pak vystupují jiní, je tu popsán život měšťanstva, šlechticů, kulturní život v Praze a pod. Velkou a pozoruhodnou prací je kronika Jiráskova rodného kraje, "Králové," která rozvíjena je na čtyři díly: "Hvězdy," "Novina," "Ostrov" a "Zemědělský." Z nových práce Jiráskových je "Bratrstvo" a "Tomáš".

Jirásek napsal mnoho spisů i pro mládež, z nichž jasnově dlužno jmenovati krásným slohem psané "Staré pověsti české," jež dosti velkým rozšíření. Jeho historická dramata rovněž došla značného úspěchu. Jmenovati z nich dlužno hlavně "Emigranta" a "Jana Žižku." Z jiných drammat velkého úspěchu došla hlavně "Vojnarika".

Všechny Jiráskovy práce jsou prosté, ale mají bohatý podklad historický. Jirásek nevyhledává umělých efektů. Ale všechna je ho díla jsou řízná a vědomě a proto tak příjemná se čtou. Pěkně líčí srdce Jiráskovo je ve všech znáti. Spisovatel má pochopení pro utrpení lidské a dovede je sdílet se čtenářem. Čtete Jiráskovy práce hojně a bedlivě! Naučte se jimi znáti lépe minulost národa našeho a více pak milovatí budete národ svůj, který taklik trpkých a krutých přestál již zkoušek.

ka frontách a Němci a jich spojenci. Před několika týdny nový válečný rozpočet presentován byl parlamentu Reginaldem McKennou, finančním kancelérem Anglie. Na úhradu válečného výdání, které je obrovské, vypsaný byly nové daně, z nichž nejvíce přinese zvýšená daň z příjmů. Tato daň zvyšuje se dle výše příjmů. Všechny příjmy vyšší než \$100,000 jsou značně zdaněny. Ti, kdož mají tak vysoké příjmy, budou nuceni platiti 34 1/2 procenta, čili více jak jednu třetinu.

Všichni cizinci v Anglii žijící jsou nuceni platiti tuto vysokou daň z příjmů, jsou-li v zemi trvale usazení. V Anglii žije velké množství bývalých Američanů a počítá se, že tyto dohromady obohatí válečnou pokladnu anglickou o \$1,000,000,000. Dle výpočtu amerických korrespondentů v Londýně, následující bývalí Američané, nyní usazení v Anglii, přispějí k anglickému fondu válečnému: William Waldorf Astor, \$1,250,000; vévodkyně z Marlborough, deera Willmina K. Vanderbiltova, \$150,000; vévodkyně z Roxburgu, deera Ogdena Goleta, \$500,000; vévodkyně z Manchesteru, deera Eugena Zimmermana z Cincinnati, \$100,000; paní William B. Leedsová, \$500,000; Lady Beatty, manželka admirála Beattyho, \$220,000; manželka Viskonta Maidstonea, deera Anthony Drexela z Philadelphie, \$100,000, a Lady Decies, \$200,000.

To jsou jenom některé příklady. V Anglii náležá se na 100 amerických žen, které prodavly se za šlechtice a mají pravidelně vysoké příjmy. Nepřijdou všechny do třídy, která platiti musí třetinu ze svých příjmů, ale všechny zdaněny budou značně.

William Waldorf Astor je nejpopulárnější z těchto expatriovaných Američanů. Před dvěma lety stál se proslulým výrokem, že Amerika není místo, "kde gentleman mohl by býti živ" a přestěhoval se do Londýna. Zakoupil si několik velkých panství v Anglii a pokoušel se státi se vynikajícím a vlivným občanem země. Nepodařilo se mu státi se populárním v Anglii, ale za to upoutal na sebe pozornost odhaděho daní.

Některí bývalí Američané a Američanky ale těší se v Anglii popularitě. Tak ku příkladu, Lady Beatty, manželka Sira Davida Beattyho, který porazil německé loďstvo, je velice populární. Je rodnou z Chicago, ale v nové vlasti se jí znamenitě líbí. Ale od daně z příjmů neosvobodí ji ani okolnost, že její manžel riskoval svůj život v boji za zájmy Anglie.

Paní William B. Leedsová je nazývána často "veselou vdovou" a je již skutečně. Řáda polyhuje se ve veselém životě anglické metropole. Bezstarostný život zajistilo jí děditví po její manželce, který vydělal velké peníze v železničních podnikách ve Spojených Státech. Ale přítomná válka učiní velké otvory do příjmů této veselé vdovčičky. I bohatí lidé v Anglii musí se nyní uskrnouti, aby zaplatili mohli válečnou daň, stanovenou anglickou vládou.

Není tak zle. — Pan Kullhan přicházel domů hodně pozdě a ne-može spát. Zena si umínla, že mu to odlykne. Jedné noci přišla k jeho posteli ošál v bílé plachtě a vzbudila ho. — "K-k-ko jsi?" ptal se strasidla. "Já jsem duch," rekla strasidlo. "B-b-b, bodu díky!" odvětil si pan Kullhan. "Já jsem vyspěl, že je to má žena."

Nenapravitelný. — Karbaník byl napaden při zapovězené hře v karty a odsouzen k pokutě deseti dolarů. — "Panc soude!" řekl pro přítomný rozsudek, vytáhnuv a kapsy karty, jež nosil stále u sebe. "Hodně si o tu pokutu. Buď zaplatim dvacet dolarů nebo nic!"

Zlé svědomí. — Matka: "Věř mně, ten kluk je ti den ode dne podlehlejší." — Otec: "Co pak má, aby mohla bojuvati na někol-

GIZINCI V ANGLII MUSÍ PLATITI VÁLEČNOU DAŇ.

Americké dětičky, které prodavly se za anglické šlechtice, také nosou, že platiti musí velkou válečnou daň ze svých příjmů. Jedna třetina jejich příjmů je vyžadována anglickou vládou, která potřebuje v své obnosy peněz, aby mohla bojuvati na někol-